

Knygos su dovanojimo įrašais, autografais ir kitomis rankraštinėmis žymėmis, saugomos asmeninių bibliotekų fonduose

Tatjana Žuk

*Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos
Centrinė mokslinė Jakubo Kolaso biblioteka*

Daugiau kaip keturis savo veiklos dešimtmečius Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinės mokslinės bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyrius planingai, aktyviai komplektuoja ir saugo unikalias knygas bei rankraščius – istorijos ir kultūros paveldą, tautos turtą, dokumentinę atmintį.

Retų knygų ir rankraščių skyriuje saugomos kirilikos ir graždankos abėcėlėmis išleistų knygų kolekcijos, reti, unikalūs XV–XX a. leidiniai užsienio kalbomis, Nesvyžiaus Radvilų giminės bibliotekos knygos, kiti nedideli ir stambesni istoriškai susiformavę privatūs rinkiniai. Savarankiškais komplektais saugomi rašytojų, mokslininkų, kultūros, visuomenės ir politikos veikėjų – Adomo Bogdanovičiaus, Pavlo Berkovo, Piotro Glebkos, Anatolijaus Veliugino, Jankos Brylio ir daugelio kitų – asmeniniai knygų rinkiniai. Tai yra ne tik informacijos šaltinis, bet – ne mažiau svarbu – gyvenimo įvykių, savininko kūrybinių interesų, asmeninių ir visuomeninių ryšių, kolekcininko polinkių atspindys.

Atskiros knygos iš žymių rašytojų ir mokslininkų asmeninių bibliotekų dėl objektyvių priežasčių (gautas vienintelis leidinio egzempliorius arba nedidelės jų siuntos per ilgesnį laiką ir kt.) saugomos ne atskirose kolekcijose, o sudaro skyriaus fondo dalį. Šiame fonde yra knygos iš V. Dubovkos, A. Palčevskio, J. Gavruko, M. Lužanino, N. Ulaščiko asmeninių bibliotekų.

Knygų iš asmeninių rinkinių būdinga ypatybė – autografų, dovanojimo įrašų, rankraštinųjų taisymų ir pastabų buvimas. Nuo XX a. septintojo dešimtmečio mūsų skyriuje rengiama knygų savininkų užrašų, autografų, dovanojimo įrašų ir kitų ženklų kartoteka. Medžiaga grupuojama taip:

- savininkų užrašai;
- rankraštinės pastabos;
- dovanojimo įrašai.

Į aprašo autorinę eilutę įrašoma autografo autoriaus pavardė ir, jeigu tai – dovanojimo įrašas, nurodomas įstaigos pavadinimas arba asmens, kuriam jis skiriamas, pavardė, po to aprašoma knyga arba tęstinis leidinys, pažymimas įrašų ir pastabų kiekis.

Tačiau dovanojimo įrašų adresatų vardai nerašomi ir tekstas neatkuriamas.

Papildomos kortelės išrašomos dovanojimo įrašo, autografo gavėjui arba organizacijai dar vienai kartotekai, rengiamai pagal metodikos rekomendacijas ir reikalingai praktiniame darbe. Tačiau, elektroniniu būdu tvarkant dokumentus, tokių kartotekų rengimas nebetenka prasmės.

Neretai mes susiduriame su problema – kaip nustatyti knygos saugojimo vietą, privačiai bibliotekai patekus į valstybinę saugyklą kartu su asmeninio archyvo dokumentais.

Asmeninio archyvo formavimosi procesas nevaldomas. Archyvo kaupimui turi įtakos asmens kūrybinis darbas, visuomeninė veikla. Asmeninio archyvo dokumentai, prieš juos perduodant valstybiniam saugojimui, dažniausiai netvarkomi, laikomi krūvoje. Viena iš dokumentų rūšių, sudarančių asmeninį archyvą, yra išspausdinti tekstų egzemplioriai, turintys ryškias ypatybes, skiriančias juos nuo viso tiražo (dovanojimo įrašai, rankraštiniai taisymai ir pastabos, savininko užrašai ir kt.). Tokio pobūdžio leidiniai yra papildoma, neatskiriama jų savininkų literatūrinio palikimo dalis. Svarbus momentas yra sprendimas, kur saugoti gautas asmeninio fondo knygas – rankraščių archyve ar skyriaus knygų fonde. Knygų su dovanojimo įrašais ar autografais aprašymo būtinas elementas yra kiekvieno leidinio lapo atidus peržiūrėjimas, siekiant išaiškinti įvairius įrašus ir pastabas. Knygos su daugybe pastabų, intarpų, autoriaus kupiūrų, kurios dažniausiai ruošiamos rengiant pakartotinį leidimą, ir jų egzemplioriai su dovanojimo įrašais, komplektuojamos drauge su rankraščiais ir įtraukiamos į archyvinį fondą.

Išimtį sudaro dokumentų savininko arba jų paveldėtojų valios pareiškimas. Antai 1986 m. drauge su rankraščių archyvu į Retų knygų ir rankraščių skyrių pateko įžymaus baltarusių rašytojo ir poeto, Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos akademiko P. Glebkos asmeninė biblioteka. Vykdamas našlės testamentą, rašytojo knygos ir visas darbo kabineto apstatymas dovanotas bibliotekai ir turi būti saugomas kaip vieninga kolekcija. Todėl knygos su dovanojimo įrašais ir autografais, rankraštiniais taisymais, pastabomis yra rašytojo knygų rinkinio neatskiriama dalis.

Dažnai archyvo savininkas, perduodamas rankraščius valstybiniam saugojimui, nenumato, kad laikui bėgant čia pateks ir jo asmeninė biblioteka.

Taip atsitiko ir su Baltarusijos liaudies rašytojo, Nacionalinės mokslų akademijos garbės akademiko J. Brylio knygų palikimu. Tris dešimtmečius J. Brylis perduodavo Retų knygų ir rankraščių skyriui savo asmeninio archyvo medžiagą ir knygas su rankraštiniais taisymais, pastabomis, dovanojimo įrašais ir autografais. Gauti rankraščiai ir knygos buvo nedelsiant tvarkomi ir kaupiami archyvinia-me fonde, o archyviniai aprašai perduodami rašytojui.

2005 m., prieš pat mirtį, J. Brylis nusprendė padovanoti Baltarusijos mokslų akademijos bibliotekai savo knygų rinkinį, kurio didelė dalis egzempliorių buvo su teksto įklįjomis, kupiūromis, daugybe autoriaus taisymų, intarpų, papildymų ir kt. Daugumą leidinių ženklino dovanojimo įrašai, adresuoti Ivanui Antonovičiui. Suderinus su dovanotoju, knygos, kuriose buvo daug jo rankraštinių pastabų, pateko į rankraščių fondą, o leidiniai su dovanojimo įrašais – į J. Brylio asmeninį knygų rinkinį. Galiausiai nedidelė rašytojo asmeninės bibliotekos dalis, anksčiau buvusi rankraščių archyve, atskirta nuo pagrindinio rinkinio.

Būtina pabrėžti, kad knyga, saugoma rankraščių archyve, nenurodoma bibliotekos kataloguose ir prieinama tik tiems tyrinėtojams, kurie turi leidimą darbui su asmenų dokumentais. Tikslinga būtų nurodyti tokius spaudinius informacinėse bibliografinėse priemonėse, pažymint knygos saugojimo vietą.

Teorinėje literatūroje rekomenduojama mokslškai aprašant asmeninių archyvų fondus į skyrių „Įvairių asmenų dovanojimo įrašai fondo sudarytoju“ įjungti dovanojimo įrašus, esančius antraštiniuose lapuose, iškirptus iš knygų pačių savininkų. Valstybinės įstaigos darbuotojai, priėmę saugoti archyvą, to daryti patys neturi teisės. Mūsų manymu, ypatingais atvejais, pavyzdžiui, esant prastai knygos būklei ir grėsmei prarasti vertingą įrašą, dubletiškumui ar kitoms aplinkybėms, galima

pateisinti mechaninį spaudinio žalojimą. Mūsų uždavinys – pagal galimybes išsaugoti knygą jos pirmą pradžiu pavidalu.

Dovanojimo įrašų studijavimas ir analizė, be abejo, viena iš įdomiausių temų tyrinėtoju. Labai dažnai jie yra vienintelis archyvo savininko draugiškų santykių, tarnybinių ir visuomeninių ryšių su vienu ar kitu asmeniu liudijimas tuomet, kai kitų dokumentų, patvirtinančių šį faktą, dėl įvairių priežasčių rankraščių fonde gali nebūti. Dovanojimo įrašų ir autografų – kaip šaltinių – mokslinė, istorinė ir kultūrinė vertė yra ta, kad jie padeda išvysti autorių amžininkų apsuptyje, iš kai kurių galima iširti kūrinį atsiradimo istoriją, netgi vieno ar kito vaizdo, veikėjo ištakas. Jiems būdinga glausta forma, kartais keletas frazių, o už jų – žavus laikas, gyvenimo ir kūrybos kelio gairės, visa žmogiškųjų jausmų gama – meilės, susižavėjimo, pripažinimo, dėkingumo.

Šilti, nuoširdūs įrašai P. Glebkos bibliotekos knygose sugražino mus į tolimus ketvirto–šešto dešimtmečio metus:

Майму міламу, добраму, таленавітаму вучню і другу Пятру Глебку. Якуб Колас 3. X. 1951. [Mano mielam, geram, talentingam mokinui ir draugui Piotru Glebkai. Jakubas Kolasas. 1951. X. 3]¹;

Дарагім і мілым Ніне і Ноніку Глебкам на памятку Янка Купала. Менск 3. II. 36 г. [Brangiems ir mieliems Ninai ir Novikui Glebkoms atminimui Janka Kupala. Minskas 36 m. II. 3]².

Įžymių baltarusių rašytojų, visuomenės ir kultūros veikėjų įrašai istoriko ir archeografo N. Ulaščiko bibliotekos knygose leidžia šį vardą minėti greta mūsų nacionalinio atgimimo garbingųjų pasišventėlių:

Мікалаю Мікалаевічу Улашчыку, які на вечары аўтафа, 8 лютага года 1971, переканаўча давёў, што зямля беларуская не выпадкова дала свету Кірылу Тураўскага і Сімяона Полацкага і што дар іх не згас зусім, жыве і цяпер, з падзякай, пашанай і замілаваннем – Іван Мележ. 23. II. 73 г. Каралішчавічы. [Mikolajui Mikolajevičiui Ulaščikui, kuris 1971 metų lapkričio 8 d. autoriniame vakare privertė patikėti, kad baltarusių žemė neatsitiktinai davė pasauliui Kirilą Turauską ir Simoną Polackį, ir kad jų dovanos visiškai neišseko, gyvena ir dabar, su padėka, pagarba ir pasigėrėjimu – Ivanas Meležas. 73 m. II. 23. Karališčavičiai]³;

Мікалаю Мікалаевічу Улашчыку, вучонаму, Чалавеку і беларусу, з павагай і шанаваннем. Васіль Быкаў. 13 лютага 73 г. Гродна. [Mikolajui Mikolajevičiui Ulaščikui, mokslininkui, Žmogui ir baltarusiui su pripažinimu ir pagarba. Vasilis Bykovas. Gardinas. 73 m. lapkričio 13]⁴;

Дарагі і любы Мікалай Мікалаевіч, прыміце ад мяне гэты зборнічак з пачуццямі захаплення Вамі – адным з Атлантаў нашай роднай культуры. З павагай і падзякай – Рыгор Барадулін. 5. IX. 75 г. Каралішчавічы. [Brangus ir mylimas Mikolajau Mikolajevičiui, priimkite šią mano rinktinę su didžiausiu pasigėrėjimu Jumis – vienu iš mūsų gimtosios kultūros atlantų. Su pagarba ir padėka – Rygoras Baradulinas. 75 m. IX. 5. Karališčavičiai]⁵;

Міламу Мікалаю Мікалаевічу Улашчыку з падзякай за ўсё, што ён зрабіў для мяне і для „Землі пад бэльмі крывамі“. У. Караткевіч. 8 снежня 77 г.“ [Mylimam Mikolajui Mikolajevičiui Ulaščikui dėkingas už viską, ką jis man ir „Žemei po baltais sparnais“ padarė. U. Karatkevičius, 77 m. gruodžio 8 d.]⁶.

1 КОЛАС, Якуб. *Собрание сочинений*: в 4 т. Т. 1. Москва, 1951.

2 КУПАЛА, Янка. *Песні будаўніцтва*: вершы. Менск, 1936.

3 МЕЛЕЖ, Иван. *Збор твораў*: у 6 т. Т. 1. Мінск, 1969.

4 БЫКАЎ, Васіль. *Сотнікаў. Абельск*: аповесці. Мінск, 1972.

5 БАРАДУЛІН, Рыгор. *Вяртанне ў першы снег*: вершы і паэмы. Мінск, 1972.

6 КАРАТКЕВІЧ, Уладзімір. *Земля пад бэльмі крывамі*: нарыс. Мінск, 1977.

Dovanojimo įrašai J. Brylio asmeninės bibliotekos knygose liudija apie didelį jo kūrybinės veiklos vertinimą ir vaidmenį baltarusių nacionalinės kultūros formavimuisi bei vystymuisi, apie jo talento pripažinimą, pagarbą žmogiškosioms savybėms:

Дорогому Янке Брылю – служителю правды и доброты – Юст.[инас] Марцинкявичюс. 1986. VII. 4. [Brangiajam Jankai Bryliui – tiesos ir gėrio tarnui – Just.[inas] Marcinkevičius. 1986. VII. 4.]⁷;

Таму, хто ведаў і бачыў зорак і сам не менш зорка, З навагай ад аўтара. Маракоў. 18. 10. 2000. [Tam, kuris įsivaizduoja ir regi žvaigždes ir pats ne mažesnė žvaigždė. Su pagarpa nuo autoriaus. Marakojus. 2000. 10. 18.]⁸ ;

Слаўнаму Письменніку зямлі Беларускай, выдатнаму знаўцу песеннай душы народа, дарагому Івану Антонавічу Брылю – са шчырай навагай. Ніл Гілевіч, 9/Х–74. [Garbingam Baltarusijos žemės rašytojui, išymiam liaudies dainų dvasios žinovui, brangiajam Ivanui Antonovičiui Bryliui – su nuoširdžia pagarpa. Nilas Gilevičius. 74 –X/9.]⁹;

Дарагому, шчыраму другу Янку Брылю на ўспамін аб супольна пройдзеным, горкім шляху барацьбы за сённяшняе нашае светлае, ішчаслівае жыццё. Аўтар. 25. XI. 50. [Brangiam, nuoširdžiam draugui Jankai Bryliui atminimui apie bendrai nueitą kártų kelią grumtynėse už šiandieninį mūsų šviešų, laimingą gyvenimą. Autorius. 50. XI. 25.]¹⁰;

Янку Брылю – „азісу“ беларускай літаратуры – са шчырым прывітаннем. А. Разанаў. 27. 07. 88. [Jankai Bryliui – baltarusių literatūros „oazel“ – su nuoširdžiais linkėjimais. – A. Razanau. 88. 07. 27.]¹¹;

Паважанаму Янку Брылю. З першага знаёмства Вы запалі ў маю душу, а Ваша творчасць назаўсёды. 16. IV. 69 г. Пятрусь Броўка. [Gerbiame Jankai Bryliui. Nuo pirmos pažinties Jūs įstrigote į mano sielą, o Jūsų kūryba visam laikui. 69. IV. 16. Petrusis Brovka.]¹²;

Любимому другу и поэту, заветному моему Ивану Антоновичу Брылю. Спасибо жизни, что свела меня с тобой, что дала мне эту очеловечивающую радость близости с тобой. Дмитрий Ковалев. 6/IV–75 г. [Mylimam draugui ir poetui, brangiam mano Ivanui Antonovičiui Bryliui. Dėkoju gyvenimui, kad suvedė mane su tavimi, kad suteikė šį žmogišką artumo su tavimi džiaugsmą. Dmitrijus Kovaliovas. [75 m. IV/6.]¹³;

Вельмішаноўнаму Івану Антонавічу – шляхетнаму рыцару Беларускай Літаратуры, якога гэтая Пані даўно абрала сваім улюбёным Даверанцам, – ішчыра, сардэчна, з пажаданнямі здароўя і натхнення, ад аўтара гэтай кніжачкі, удзячнага Вам за заўсёдную цемлыню і ўвагу, за глыбіню мудрасці і таленту, святло якіх так годна і дасціпна сарвае ўсю Беларусь. Ірына Багдановіч. 22. XI. 2004. [Didžiai gerbiame Ivanui Antonovičiui – Baltarusių Literatūros aukštuomenės riteriui, kurį ši Panelė seniai pasirinko savo numylėtu Patikėtiniu – atvirai, širdingai, su sveikatos ir kūrybinio įkvėpimo linkėjimais nuo šios knygelės autorės, skiriančios Jums savo šilumą ir pagarbą, už giliai išmintį ir talentą, kurių šviesa taip reikalinga ir ryškiai šildo visą Baltarusiją. Irina Bagdanovič. 2004. XI. 22.]¹⁴.

7 МАРЦИНКЯВИЧЮС, Юстинас. *Избранные произведения*. в 2 т. Т. 1. Москва, 1985.

8 МАРАКОЎ, Леанід. *Вынішчынне*: рэпрэсаваныя беларускія літаратары. Менск, 2000.

9 ГІЛЕВІЧ, Ніл. *Песні народных свят і абрадаў*. Мінск, 1974.

10 ВАСІЛЁК, М. *Выбраныя вершы*. Мінск, 1950.

11 РАЗАНАЎ, Алесь. *Вастрыгё стралы*: версэты, паэтычныя мініяцюры. Мінск, 1988.

12 БРОЎКА, Пятрусь. *Між чырвоных рабін*: вершы. [Мінск, 1969].

13 КОВАЛЕВ, Дмiтрий. *Тревожная совесть*: стихи. Москва, 1974.

14 БАГДААНОВІЧ, Ірына. *Сэрміцкі Альбам*: вершы. Мінск, 2004.

Rankraštinės pastabos, taisyms ir intarpai, autoriaus dažniausiai daromi knygoje rengiant pakartotinius leidimus, kartais po keleto metų ir netgi dešimtmečių, leidžia mums pažvelgti į rašytojo kūrybinę dirbtuvę, pasekti kūrinio etapus, pamatyti, kaip kyla menininko meistriškumas arba keičiasi jo pažiūros. Sąstingio laikais apie daug ką nebuvo galima rašyti arba teko rašyti užuominomis, todėl autoriaus taisytas ir papildytas tekstas įgyja kitą reikšmę ir skambėjimą. Pakeitus vieną du žodžius, vaizdas bus tikslesnis ir ryškesnis. Tokiais pavyzdžiais galėtų būti Maksimo Lužanino rankraštiniai taisyms ir intarpai jo knygoje. Eilėraštyje, parašytame ligoninėje 1968 m. lapkritį, frazė –

*У гэтым свеце я – салдат,
А там – муляж, дый годзе,
[Šiame pasauly aš – karys,
Tenai – tiktai muliažas] ištaisyta taip:*

*У гэтым свеце я – салдат,
І ў той свет не згодзен.
[Šiame pasauly aš – karys,
Į tą pasaulį netinku.]¹⁵*

Eilėraščių cikle „Праз вайну (фрагменты з дзённіка“)
[„Apie karą (fragmentai iš dienoraščio)“] prie eilučių –

*...А пасля сціжатай уздыхнеші,
Што прыйшло нас дадому мені,
Як выходзіла колісь з дому,
[...О ро tylos atsidūsi,
Kad namo grįžo mūs mažiau*

Negu kažin kada išėjo], prirašyta:

Што пытацца? І так вядома. [Kam klausinėti. Ir taip žinoma]¹⁶.

M. Lužanino rankraščių archyve saugomas nedidelis eilėraščių rinkinys *Мовою сэрца* [*Širdies kalba*] su rašytojo taisyms ir pastabomis, parašytais eilėraščio „Вільнянка“ [„Vilnietė“] tekste:

*А калі ад сяброў
Зачарованы восенскім ранкам,
Я цішком адышоў
І падаўся на ўсход Пагулянкай, –
Там у ізрай жакетыцы (іштаisyta там у браме) [ten prie vartų]
такая красуня стаяла
Што па ёй, як відаць,
Соцен пляць
Жаніхоў уздыжала.
[...О kuomet nuo draugų,
Užburtas rudens ryto,*

15 ЛУЖАНИН, Максім. *Росы на каласе*. вершы. Мінск, 1973, р. 30.

16 *Ibid.*, р. 84.

Aš tyliai nuėjau
 Ir pasukau į saulėtekį Pogulianka (gatvės pavad. – E. S.),
 Ten pilku švarku
 tokia gražuolė stovėjo,
 o dėl jos, kaip matyt,
 Penki šimtai
 Jaunikių dūsavo].

Ir toliau:

А як глянуў на постаць:

Ці можна назваць яе тонкай!

Мне здалося: на бруку ідзе (ištaisyta на бруку шуміць) [ant šaligatvio ošia]

Малаядая сасонка.

Дык чаго-ж тыя чэрці, калісці паехаўшы з дому

(ištaisyta жлонцы на скарбы паехаўшы з дому) [jaunuoliai lobių išvyko iš namų,]

Пад плашчамі імчалі нявестак Будрысу старому?

І каб я не дружыў з самай лепшай на свеце жанчынай,

Я-б застаўся ў Літве

Па вышэйпамянёных прычынах.

[...O kai pažvelgiau į stotą:

Ar galima vadinti ją liekna!

Man pasirodė: šaligatviu eina

Jauna pušaitė.

Tad kodėl tie velniai, seniai išvykę iš namų,

Po lietpalčiais nuotakas tempė senajam Budriui?

Ir jeigu aš nedraugaučiau su pačia puikiausia pasaulyje mergina,

Aš pasilikčiau Lietuvoje

Dėl anksčiau minėtų priežasčių]¹⁷.

Didelė dalis knygų iš J. Brylio asmeninio rinkinio yra su rankraštiniais taisymais, pastabomis, tarpais; kai kurių leidinių priešlapiuose nurodyti autoriaus taisytų puslapių numeriai.

Apsakymų, miniatiūrų ir esė rinkinyje *Сёння і памяць [Šiandiena ir atmintis]*¹⁸ yra J. Brylio pastabos: *Параўнаць з дзёнікамі* [„palyginti su dienoraščiu“] (p. 271); *Скараціць і правярць на арыгінале* [sutrumpinti ir patikrinti originale] (p. 244); rankraštiniai tarpai: *...А беларусы здаўна ішлі (вставка „і яшчэ ўсё ідуць“) з дому толькі узбагачаць іных* [...O baltarusiai nuo seno ėjo (intarpas „ir vis dar eina“) iš namų tik praturtinti kitus] (p. 224); *На гэтай рэчыцы (вставка „таксама прытоку Нёмана“) у першую сутвейную вайну пані Гісторыя ступілася была больш як на два гады* [Prie šios upelės (intarpas „taip pat Nemuno intakas“) per Pirmąjį pasaulinį karą ponia Istorija sustojo daugiau kaip dvejiems metams] (p. 152). Kitoje knygoje aptinkame daugybę rašytojo rankraštinų taisymų: *У тым, што памяць слабее з гадамі, таксама ёсць становіцца: даўнія пісьмы і запісы чытаюцца* (ištaisyta: *перачытваюцца*) *з большай цікавасцю* [Tiems, kurių atmintis metams bėgant silpnėja, taip pat yra gerai: seni laišakai ir užrašai

17 ЛУЖАНІН, Максім. *Моваю срца*. вершы. Мінск, 1955, p. 44.

18 БРЫЛЬ, Янка. *Сёння і памяць*: апавадзіні, мініяцюры, эсэ. Мінск, 1985.

skaitomi („pakartotinai skaitomi“) su didesniu susidomėjimu“¹⁹; *Пражскіх поўстагоддзя і не ведаў, што Зэльва – ад літоўскага жаля (ištaisyta: жельва) – зялёная (ištaisyta: буйназялёная)*. [Nugyvenęs pusę šimto metų, o nežinojau, kad Zelva – lietuviškai reiškia „žalia“ (ištaisyta „želva“) – „žalia“ (ištaisyta „vešliai žalia“) (p. 382).

O miniatiūroje „Песня“ [„Daina“] autoriaus ranka prirašyta pabaiga: *...Апуджаны беларус, лаўлю сябе на думцы пра нацыяналізм – здаровы і нездаровы... Каму яшчэ такое прыходзіць на думку – нават любуючыся красой? [Išsigandęs baltarusis, pagaunu save galvojantį apie nacionalizmą – sveiką ir nesveiką... Kam dar tai ateina į galvą – nebent mėgaujantis grožiu? (p. 236).*

Mums atrodo, nors ir nedaug pavyzdžių, padeda suprasti, kaip svarbu kruopščiai studijuoti spaudinius su rankraštiniais taisymais ir pastabomis, dovanojimo įrašais ir autografais, gaunamus valstybiniam saugojimui. Šis darbas reikalauja darbuotojų, moksliskai tvarkančių rankraščių archyvus, gero profesinio pasirengimo. Nuo to, kaip sutvarkyti ir susisteminti rankraštiniai dokumentai, kur patenka knygos – svarbi istorijos šaltinių grupė – priklauso, kaip mokslininkas ir tyrinėtojas toliau efektyviai jomis naudosis.

Vertė Elena Stasiukaitienė

The Books with Donation Records, Autographs and Other Inscriptions from the Personal Collections Kept in the Rare Book and Manuscript Department

SUMMARY

The Rare Book and Manuscript Department of the Jakub Kolas Central Science Library of the Academy of Sciences of Belarus keeps many interesting personal collections. Among them are collections of books printed in Cyrillic and Grazhdanka fonts, rare publications of the XV–XX centuries in foreign languages, books from the Nesvizh Radziwills' collection etc. Private book collections of scientists, writers, cultural and political personages such as Adam Bogdanovich, Pavel Berkov, Petro Glebka, Anatoly Veliugin, Janka Bryl and many others are kept as separate units. Some individual books which have formerly belonged to famous writers and scientists are not kept in separate collections, but in the general holdings of the department. Books from the personal collections usually carry autographs, donation inscriptions, handwritten corrections and notes. Starting from the seventh decade of the XX century, the staff of the department have been compiling a card catalogue of the book owners' autographs, donation records and other inscriptions. The article discusses the principles and problems of the catalogue organization and cites the examples of more interesting inscriptions.

19 БРЫЛЬ, Янка. *Збор твораў*: у 5 т. Т. 5: Лірычныя запісы і мініяцюры. Мінск, 1981, p. 588.